

# פני ימינות

מחשבת החסידות לעולם התורה

93

ניסן  
ה'תשע"ח

## ניסן ונפלאות

בחודש ניסן ומתוך ניסים ונפלאות יוצאים ממצרים -  
"בניסן נגאלו ובניסן עתידין להיגאל"

מדוע באתי דווקא לכאן, באתי לקיים את שליחותו של הרבי.

עודם נפעמים מנפלאות ההשגחה העליונה, נצנץ במוחה של האישה רעיון. "אולי יש לך תמונה של הצדיק שנתן לך את המזוזות?" שאלה האשה.

החסיד הוציא את ארנקו ושלף ממנו את תמונת הרבי.

"לא יכול להיות", אמרה האישה בהלם מוחלט, "זהו הצדיק שראיתי בחלום".

כעת לא היה שום ספק לגבי החלום ופתרונו. הרבי בירך, ואף שלח מזוזות, כדי להביא מזור לבעלה המתייסר.

בכך לא תם המופת. כאשר בדק האברך כמה מזוזות יש להתקין בבית הגלטשטיינים, התברר שלשם כך נדרשות חמש מזוזות, לא פחות ולא יותר ממספר המזוזות שנמסרו לו ממזכירות הרבי.

### נס והגבהה

"נתתה ליראיך נס להתנוסס", פירש המצודת דוד "נס להתנוסס - מלשון נס וכלונס והוא ענין הרמה והגבהה". על ידי הניסים שמתרחשים לאדם, או על ידי הנסיונות, מתרומם ומתנוסס האדם למעלה יותר.

מטרתם של הניסים היא לרומם את האדם מעל המציאות המדומה של העולם, ולהחדיר בו את ההכרה שיש מנהיג לבירה זו.

הצדיקים והניסים הם הגילוי אלוקות שיש גם בזמן הגלות, שעל ידם אנו יכולים לחוש ולהרגיש, את העל-טבעי - את יד ההשגחה העליונה.

אמנם "אותותינו לא ראינו", בזמן הזה של הגלות וחושך כפול ומכופל, גם את הניסים לא רואים, אך אין זה אומר שאין ניסים. להיפך, משמעות הדברים היא שיש אותות ומופתים, רק שאין הם בהתגלות.

מוטל עלינו אם כן, לשים לב ולהתבונן, לראות את חסדי ה' הגדולים שמתרחשים כל העת, הניסים הכלליים, והניסים הפרטיים, ובפרט בחודש ניסן. ועל ידי התבוננות זו, זוכים להיגאל מה"מצרים" הפרטיים שלו, זוכים ל"גאולה פרטית" שמביאה ל"גאולה כללית".

בבוקר, כאשר כולה מרוגשת עדיין מהחלום, סיפרה האישה לבעלה, על החלום המופלא שהיה לה, ובדיוק כאשר סיימה לספר את חלומה, נשמעו הנקישות על הדלת.

### שליח מפתיע

בפתח הדלת ניצב אברך, חסיד חב"ד, ובפיו השאלה-בקשה: האם אתם מעוניינים לקבוע מזוזות על פתחי הבית?

בעלי הבית עמדו נדהמים, הרי זה בדיוק מה שאמר הצדיק בחלום! לקבוע מזוזות!

מתוך התרגשות רבה, שאלו את החסיד: "איך הגעת אלינו בדיוק ברגעים אלו?"

**הצדיקים והניסים הם הגילוי  
אלוקות שיש גם בזמן הגלות,  
שעל ידם אנו יכולים לחוש  
ולהרגיש, את העל-טבעי - את יד  
ההשגחה העליונה**

סיפורו של החסיד היה מוזר לא פחות. הוא מתגורר בניו יורק, ובא לארץ ישראל לביקור אצל קרובי משפחה. לפני נסיעתו ארצה הוא ביקש ברכה מהרבי מליובאוויטש, והוא קיבל דרך המזכירות של הרבי חמש מזוזות, לקבוע באחד הבתים בארץ ישראל.

הוא הגיע לארץ, והבוקר הוא ניגש לבצע את השליחות שהוטלה עליו - לקבוע מזוזות באחד הבתים.

אמנם משימה זו אינה פשוטה כלל, שהרי לא נאמר לו באיזה בית לקבוע אותם? לכן, החליט החסיד לצאת לרחוב, וללכת לאן שישארו אותו רגליו. סמוך ובטוח היה שהרבי יכוון את צעדיו, וינחה אותו למקום המתאים.

ובכן - סיים החסיד את דבריו - אינני יודע

"כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות" נאמר בנבואת מיכה.

הגאולה והיציאה ממצרים היו מלווים בשרשרת של ניסים ונפלאות: עשרת המכות, קריעת ים סוף, ירידת המן וכו'.

לא סתם נקרא חודש ניסן בשם זה, כי ניסן הוא מלשון נס. ובניסן נגאלו, ובניסן עתידין להיגאל.

הגאולה העתידה לבוא תהיה מאופיינת בניסים, כפי שמתואר בספרי הנביאים, וכגון "והריחו ביראת ה'", "וגר זאב עם כבש", ו"ברוח פיו ימית רשע". אפילו הרמב"ם שפוסק שמשיח אינו מוכרח מתוקף תפקידו לחולל ניסים, בכל זאת פוסק הוא שמשיח יהיה נביא ובעל רוח הקודש, ובאגירת תימן ובפירוש המשניות אף מתאר את המשיח כעושה ניסים ונפלאות.

### חלום אמיתי

משפחת גלטשטיין התגוררה ברחוב הרצל ברמת גן. מר ומרת גלטשטיין לא היו שומרי תורה ומצוות, שניהם היו ניצולי שואה.

היה זה בשעות הבוקר, כאשר לפתע נשמעו נקישות על הדלת.

באותה תקופה חלה מר גלטשטיין בליבו, והיה עליו לעבור ניתוח לב פתוח. לילה אחד חלמה אשתו חלום מוזר ביותר:

אמה של הגברת באה אליה בחלום, ושאלה אותה, אם היא מעוניינת בברכה של צדיק להצלחת הניתוח של בעלה. האמא התנתה את הברכה בקבלת כמה מצוות יסודיות, ומשהסכימה הבת למלא את דרישות אמה, הביאה אותה אל הצדיק לקבלת הברכה.

הצדיק ברך את האישה, ואמר לה שאם יקבלו היא ובעלה על עצמם, להתקין מזוזות על פתחי הבית, יעבור הניתוח בהצלחה!

יוצא לאור על ידי

מרכז איגוד תלמידי הישיבות באה"ק

ת"ד 18, כפר חב"ד 0684000, טל' 03-5785302 פקס' 076-5100470

הנהלה: הרב מנחם פרלשטיין, הרב שמואל פרלשטיין

עריכה: הרב יוסף אברהם פיזם • דוא"ל: merkazato@gmail.com



אור תורת החסידות

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד



## מעלה ומטה שווים

מה הייתה בקשתו של רבי מרבי ישמעאל החולה? באיזו זכות חי עשרים ושש הדורות שלפני מתן תורה? מה אין בכוחו של האדם לדעת? ומדוע ישפטו הגויים לעתיד לבוא דווקא בעמידה?  
**• מוגש לרגל י"א ניסן - יום ההולדת ה-116 של הרבי מה"מ**

במדרש רבה, שהכוונה היא למשפטם של הגויים לעתיד לבוא, ביום הדין. ובשונה מדור המבול שמשפטם היה בישיבה, כנאמר "ה' למבול ישב", המשפט לעתיד יהיה בעמידה, ואז יהיה ה' למלך על כל הארץ, ו"ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד".

והנה, בחינת שמן מורה על בחינת חכמה סתימאה - חכמה שבכתר, והזית שממנו יוצא השמן מורה על בחינת כתר שבכתר, והר הזיתים הוא בחינה נעלית יותר, ולעתיד לבוא הנה "ועמדו רגליו על הר הזיתים", כלומר, שתתגלה מבחינת העצם שלמעלה מהשתלשלות, למעלה מהר הזיתים.

והגילוי יהיה בלי צמצומים. דברך כלל, תחילת ההמשכה היא בגילוי יותר מסוף ההמשכה. אבל כאשר מתגלה העצם שלמעלה מהשתלשלות הרי הגילוי למעלה ולמטה הוא בשווה.

ולכן יהיה אז ה' אחד ושמו אחד, ויהיה שמו נקרא כמו שהוא נכתב, מכיון שהתגלות ה' תהיה למעלה כמו למטה, לכן יהיה נקרא למטה כמו שהוא נכתב למעלה.

וזהו הפירוש שהמשפט דלעתיד יהיה בעמידה, כי עמידה מראה שמטה ומעלה שווין, והיינו שיומשך מהעצם שלמעלה מהשתלשלות. ועל ידי זה יתבררו כל הגויים והאומים, כי המשפט הוא ענין הביורורים.

וזהו "הללו את ה' כל גויים... כי גבר עלינו חסדו ואמת ה' לעולם וגו'", שעל ידי שיומשכו בחינות אלו בעולם, יתבררו כל הגויים ויהללו וישבחו את ה'.

### רגליים מעשיות

והנה ידוע, שכל הגילויים שלעתיד לבוא תלויים במעשינו בזמן הגלות, כמבואר בתניא, ולכן כדי לפעול הגילוי דאמת הוי' - "ועמדו רגליו על הזיתים", זה נמשך על ידי העבודה בבחינת רגליים.

כי בזמן התנאים והאמורים, לאחר החורבן כשהחלה ליפול סוכת דוד מדרגא לדרגא, עיקר העסק היה בתורה - בחינת המוחין. אחרי זה, היה עיקר העבודה במידות - עבודה שבלב זו תפלה. אבל בעקבתא דמשיחא, שנפלה סוכת דוד עד בחינת עקביים, העבודה היא בבחינת המעשה - בקיום המצוות בפועל, ובפרט במצוות הצדקה, בה מצטיינים כל ישראל בכל המדינות.

ע"פ ומתוך מאמר ד"ה הללו את ה' תשל"א, ספר המאמרים מלוקט ח"א ע' קג ואילך

הגדול" - פרק קל"ו בתהילים. בפרק זה כ"ו פסוקים המסתיימים כולם במילים "כי לעולם חסדו", ודרשו חז"ל במסכת פסחים: אלו עשרים וששה "הודו" כנגד מיי? כנגד עשרים וששה דורות שברא הקדוש ברוך הוא בעולמו, ולא נתן להם תורה, וזן אותם בחסדו.

את אותם כ"ו דורות, שלא קיימו מצוות ולא למדו תורה, זן ופירנס הקב"ה מבחינת חסדו - חסד שלמעלה מסדר ההשתלשלות.

### גבורה ואמת

והנה, נאמר בפסוק ש"גבר עלינו חסדו", והיינו שיש התגברות של בחינת "חסדו", שהוא גילוי בחינה נעלית יותר מחסד של "אריך" (חיצוניות הכתר).

כמו כן, גם הנאמר בהמשך הפסוק "ואמת ה' לעולם", מראה על בחינה נעלית ונפלאה ביותר.

כי ענין "הוי' אמת", מה שה' הוא לבדו האמת, ואין לאחר אמת כאמיתתו - כדברי הרמב"ם הידועים - אין בדעת האדם הנברא לדעת ולהשיג. ולכן מדייק הרמב"ם וכותב בענין זה "הוא שהנביא אומר", כי ידיעת הפלאות מציאותו של ה', שאין מצוי אמת מלבדו כמותו, אינה בכוחו של הנברא.

ומכל זה מובן גודל הפלאות הגילוי של "אמת הוי'", והתגברות "חסדו", שהן בחינות נעלות ביותר.

ועם כל זה "ואמת הוי' לעולם", שבחינות אלו הנעלות כל כך, ימשכו ויתגלו לעתיד לבוא "לעולם".

ויתירה מזה, גילויים אלו יפעלו גם אצל הגויים והאומים, שיהללו וישבחו את ה', מפני שגבר עלינו חסדו ואמת ה' לעולם.

למרות שאצל הגויים בדרך כלל ישנה רק הידיעה בשם "אלוקים", ובזה עצמו, רק במ"ח הצירופים האחרונים של שם אלוקים, ואילו שם הוי' שייך ומתגלה רק לעם ישראל. בכל זאת, לעתיד ימשכו בחינות אלו ויפעלו גם אצל הגויים.

### יעמוד הדיין לדין

על הפסוק המפורסם בנבואת זכריה "ועמדו רגליו על הר הזיתים ביום ההוא", מובא

הפרק הקצר ביותר בתהילים הינו פרק קי"ז. "הללו את ה' כל גוים, שבחוהו כל האומים. כי גבר עלינו חסדו, ואמת ה' לעולם, הללויה".

בפרק זה, דוד המלך מתנבא על תקופת הגאולה, ואומר, שבראות הגויים את חסד ה', הם יהללו את ה' וישבחוהו.

### הלל ושבח - על מה ולמה?

הגמרא במסכת פסחים (קיח:): מספרת, שכאשר חלה רבי ישמעאל בנו של רבי יוסי, שלח אליו רבי בקשה מיוחדת - "אמור לנו שנים ושלושה דברים שאמרת לנו משום אביך".

השיב לו רבי ישמעאל: כך אמר אבא - רבי יוסי - מהו שכתוב "הללו את ה' כל גוים... כי גבר עלינו חסדו" - "אומות העולם מאי עבדיתייהו"? מדוע אומות העולם הם שמשבחים את ה' מפני שגבר עלינו חסדו, והלא ניסים אלו נעשו לנו, ועלינו - על עם ישראל לתת שבח והודיה לה'?

אלא - תירץ רבי יוסי - כך הוא פירוש הכתוב, "הללו את ה' כל גוים - אגבורות ונפלאות דעביד בהדיהו, כל שכן אנו דגבר עלינו חסדו".

כלומר, על הגויים להלל את ה' מפני האגבורות והנפלאות הגלויים שהם יראו שיעשה ה' אתנו, וכל שכן הוא שעם ישראל יהיו צריכים לשבח ולהלל את ה' מפני הנסים שייעשו לו.

אבל ביאור זה אינו מספיק, כי לא מבואר עדיין, מדוע משמיע לנו הפסוק דווקא את תהילתם של הגויים, ולא את תהילתם של עם ישראל?

### בין חסד לחסדו

נאמר בפסוק "כי גבר עלינו חסדו". מהי המשמעות הפנימית של התגברות החסד של ה'?

לפי תורת החסידות, לכל לראש יש להבחין בין המילה "חסד", שמורה על ספירת החסד של עולם האצילות, לבין המילה "חסדו" בתוספת וא"ו, המורה על בחינת "רב חסד", חסד שלמעלה מסדר ההשתלשלות (המתחיל מעולם האצילות), חסד דאריך אנפין (חיצוניות הכתר).

המילה "חסדו" מוכרת לנו מאוד מ"הלל

# איש מסירות הנפש, השמחה והאמונה

קווים לדמותו של הרב החסיד מנחם מענדל ע"ה פוטרפס, שנודע בכינוי הפשוט 'ר' מענדל' • סיפורים ושביבים לדמותו ומשנתו החסידית



מאת הרב ישראל יצחק זלמנוב

המועצות. בחסדי שמיים בסופו של תהליך ארוך ומייגע קיבל ר' מענדל אשרה לצאת את גבולות רוסיה, ועלה לארץ הקודש.

ר' מענדל נודע כאיש פיקח ואיש שמח, ותמיד השרה שמחה על הסובבים אותו, ושלל עצבות לגמרי, ומרגלא בפומיה שהעצבות מגיעה תמיד מיצר הרע. לר' מענדל עצמו היו את כל הסיבות שלא לשמוח: כאמור הוא נולד יתום מאב, ובנוסף לזה שיכל 4 מילדיו עוד בילדותם, עבד בסיביר בעבודת פרך שמונה שנים. שבע שנים אחרי שיצא – נהרגה בתו בתאונה מבהילה, והשאירה אחריה 11 יתומים שחלקם גדלו אצלו בבית, ועדיין תמיד היה שמח ומשמח.

## ה'דלי'ת שבדלי'ת' יותר מה'אל'ף שבאל'ף'

פעם סיפר ר' מענדל: בישיבת תומכי-תמימים אשר בליובאוויטש היו דרגות שונות וסוגים שונים של תלמידים. בדו"חות המפורטים מאד אודות כל תלמיד ותלמיד, אותם הגישה ההנהלה אל כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב נ"ע, היו דרגות שונות בטיבם של התלמידים. דו"חות אלו היו בהתחשב בכל הנתונים גם יחד: יראת-השמים שלהם, התמדתם בלימוד, מצבם בזיכוכ המידות, דיעותיהם, כשרונותיהם וכו'.

התלמידים חולקו לארבעה סוגים כלליים – א', ב', ג', ד'. כל סוג וסוג ה' מתחלק אף הוא בפרטיות יותר באותה צורה לארבעה סוגים – א', ב', ג', ד'. ה'אל'ף שבאל'ף' היו הטובים ביותר ואילו ה'דלי'ת שבדלי'ת' היו הפחות-טובים.

ולמרות זאת התבטא פעם נשיא הישיבה, אדמו"ר הרש"ב: "מן הדל"ת שבדל"ת יה' לנו יותר נחת מאשר מן האל"ף שבאל"ף!"

חסידים אמרו, מוסיף ר' מענדל, שהדברים התקיימו לעיני כל בשנים המאוחרות יותר ברוסיה הסובייטית, כאשר ה' צורך במסירות-נפש יוסי'ומית עבור הקמת מוסדות חינוך על טהרת הקודש במחתרת, מקוואות מחתריות וישיבות אף הן במחתרת. אז, לא תמיד עמדו ה'אל"ף שבאל"ף' בראש המערכה.

היה נדמה ש'זהו זה' – התגלגלה לידו חתיכת לחם, במהירות טעם ממנה וב'נה ניצל.

## 'ושמרתם את המצות'

במיוחד הקפיד שלא להיכשל באיסור אכילת חמץ בפסח אפילו ב'משהו'. הדבר היה קשה במיוחד משום שבפסח הראשון להיותו בסיביר – הנהלת המחנה ברשעותם דאגו שהמצות יגיעו אליו בשלימות בדיוק יום אחרי פסח... למרות שבני משפחתו שלחו אליו מצות זמן רב לפני פסח.

ר' מענדל כמעט וגווע ברעב במשך ימי הפסח, אך ב"ה נותר חי. כאשר הגיעו לידו המצות חשש שמא גם בשנה הבאה ישאר ללא מצות, על כן לקח כמה חתיכות מצה, עטפם היטב ונשאם על גופו במשך כל השנה כולה, עד לפסח הבא!

משימה זו היתה מורכבת עד למאוד, שכן בכל כמה ימים נערכו חיפושים על האסירים, אך בס"ד הצליח לעמוד במשימה ובפסח הבא אכל מחתיכות המצות של פסח דאשתקד...

## שמחה למרות הייסורים

בהיותו במחנה בסיביר, היה שותף לשיחות האסירים הנוספים, שהיו רופאים, עורכי דין, כמרים וחברי המפלגה הקומוניסטית שחינם סר בעיני השלטון ונשלחו ל'לאגער'. מידי פעם היו יושבים ומתלוננים על חיהם האומללים, היכן היו בעבר והיכן הם כעת – "מאיגרא רמה לבירא עמיקתא?". פני כל הנוכחים הביעו צער, יגון ואנחה, ואולם היחיד שישב וחיך היה ר' מענדל, ומראה פניו התמיה את הנוכחים. אחד מהם פנה אליו בקול: "האם לא היית בעבר בעמדה חשובה? האם המצב העלוב שלנו כיום לא מביא אותך לידי צער ודמעות?"

ר' מענדל ענה בחיך ובתשובה שאפיינה את הלך מחשבתו: "הייתי בעבר חסיד, לפחות ניסיתי להיות כזה – ואת זה לא יוכל איש לקחת ממני!"

לאחר שנשתחרר, הצמידו לו הג.ב. מלווה צמוד למשך כמה שנים. לאחר מכן במשך עוד כ-10 שנים לא יכול היה לצאת מברית

אחד מדמויות ההוד בדור האחרון, הוא החסיד הרב מנחם מענדל ע"ה פוטרפס, משפיע ישיבת תומכי תמימים בכפר חב"ד, הנקרא 'ר' מענדל' סתם, אשר משליו, סיפוריו ופתגמיו כמו דרכי הנהגתו בכלל – מהווים מגדל אור ודרך חיים בעבודתו של חסיד.

ספרים וגליונות רבים יצאו לאור מאז נלב"ע בד' תשרי תשנ"ה, מאת תלמידיו ושומעי לקחו, ועוד היד נטויה בסיפורים ושמעות שלא עלו על מכבש הדפוס. להלן נעשה ניסיון להביא טעימה על קצה המזלג מדמותו, הליכותיו, סיפוריו ופתגמיו.

ר' מענדל נולד בכ' תשרי תרס"ח לאימו מרת מאריישיא פוטרפס, ונקרא על שם אביו שנפטר קודם לידתו – ר' מנחם-מענדל ב"ר מנחם-מענדל. אמו האלמנה שדאגה לחינוכו, הביאה אותו פעם אחת אל הרבנית שטערנא שרה ע"ה והיא הכניסה אותו לבעלה כ"ק אדמו"ר הרש"ב כדי שיברכו. הרבי הניח את שתי ידיו הקדושות על ראשו של הילד, ובירכו באריכות ימים ושיהיה "א ערליכער איד" [=יהודי ירא שמים].

## התלבטות והכרעה חסידית

ברכה זו החזיקה אותו ברוחניות בזמן גלותו בסיביר, שנים רבות אחר כך, ב'עוון' הברחת יהודים מגבולות רוסיה הסובייטית עם דרכונים מזויפים כ'אזרחים פולניים'. כחסיד עם לב בוער, שמר ר' מענדל במסירות נפש על גופו ונשמתו והקפיד שלא להתגאל במאכלי איסור, גם בסיביר, וגם במצב של כמעט-מוות, ה"י.

לימים סיפר, שפעם אחת היה נדמה לו שאין ברירה והוא מוכרח לאכול משהו שאינו כשר. היה זה לאחר שזמן רב לא בא לפיו אוכל ולפתע הביאו דגים שרויים בשמן. הדגים היו כשרים אך הוא חשש שהשמן הוא מן החי. תוך כדי התלבטות פנימית עצומה, נזכר לפתע בברכה שקיבל מאדמו"ר הרש"ב ותיכף אמר לעצמו: 'לא ייתכן שברכה של הרבי לאריכות ימים תתקיים על-ידי אכילת איסור ח"ו! לא אכניס לפי מאכל שיש בו חשש איסור, וה' יעשה הטוב בעיניו'. ברגע האחרון, כאשר כבר

# לנצל את המזל

היכן נזכר יום ההולדת בתורה? והאם יש קשר בין יציאת מצרים ליום הולדת? • מה היה הטכסיס העמלקי? והאם גם מזלו של יהודי גובר ביום ההולדת או שאין מזל לישראל? • ממתית התגלה בחב"ד המנהג לחגוג יום הולדת פרטי? • ומתי קל יותר להשפיע על החבר?



מאת הרב יהודה לייב ויסגלס

מנהגים חדשים? כי כשמדובר על הוספה בתורה ומצוות מתוך שמחה ואהבת ישראל, פשוט הוא ש"כל המוסיף הרי זה משובח", ו"טוב לב משתה תמיד".

## לשמחה זו מה עושה?

טעם השמחה ביום זה, הוא שבח והודיה לה' על עצם מציאותו, בכל עת שמגיע יום לידתו, וכדברי המדרש "רוב בני אדם מחבבים... אותו יום שנולד, ושמחין ועושים בו משתה". וכן כתב הבן איש חי: "יש נוהגין לעשות בכל שנה את יום הלידה ליום טוב, וסימן יפה הוא. וכן נוהגים בביתנו". מלבד זאת, ביום זה נמשך לאדם חיות ממזלו לכל השנה. זהו יום הולדתו הגשמי.

באם הוא בר או בת מצווה, הרי זה גם יום הולדתו הרוחני, שבו "גמר כניסת הנפש האלוקית", ושמחה גדולה היא, שביום זה גם זכה להיות "מצווה ועושה".

ואין לחשוש שמא לא יקיים האדם מצוות בהמשך חייו, וא"כ השמחה לחינם היא, כי "כל ישראל בחזקת כשרות", ובפרט בדור האחרון לגלות, שישנה ההבטחה ד"לא ידח ממנו נידח", ובוודאי יעשה תשובה בגלגול זה. ולכן "יש לעשות סעודה ביום שנכנס למצוות כיום שנכנס לחופה".

## לנצל את החול

בימים של חושך כפול ומכופל יש לנצל כל הזדמנות להוספה בתורה ומצוות, כולל עניני הרשות כ"יום הולדת", במקום שיחלוף סתם כך – כיום חול. כי מכיוון שנמצאים בסיום הגלות, צריכים לסיים את כל הברורים האחרונים דענייני החול.

יש לנצל גם את ימי ההולדת של הצדיקים להוספה בתורה ומצוות. וכן יש לנצל את יום ההולדת של הזולת, זאת הזדמנות פז לעוררו להוסיף בתורה ובמצוות, כי ביום זה ניתן להשפיע עליו בנקל יותר.

(מקורות: וישב מ, כ, ובמדרש שכל טוב עה"פ. יחזקאל טז, ד. מגילה יג, ב. ירושלמי ר"ה, פ"ג ה"ח, ובקרה"ע שם. שיחת ש"פ וירא תש"מ. שיחות כ"ה אדר, ש"פ ויקרא, י"ג ניסן, אחרון של פסח – תשמ"ח. תשמ"ח. היום יום כ' חשוון, י"א ניסן. בן אש חי, חלק ההלכות – שנה א' פ' ראה סי"ז)

ומעניין הוא התיאור על יום הולדתו של הרבי הרש"ב, בהיום יום: "בכל שנה ביום הולדתו היה אאמור"ר אומר דא"ח, אלא שהיה בחשאי... ביום הולדתו האחרון... כשסיים אמר לי, ביום ההולדת צריך לומר חסידות".

ואמנם, עדיין לא ידעו על מעלת יום ההולדת, אפילו של צדיק, אלא אחדים יחידים בלבד. עד שהגיע הרבי הרי"צ, וגילה את מעלתו של ח"י אלו – יום הולדתו של הבעש"ט ואדמו"ר הזקן – שהוא יום שמחה שאומרים בו "גוט יו"ט".

**הרבי ציין שאין לשאול, "הייתכן להוסיף מנהגים חדשים?", כי כשמדובר על הוספה בתורה ומצוות מתוך שמחה ואהבת ישראל, פשוט הוא ש"כל המוסיף הרי זה משובח", ו"טוב לב משתה תמיד".**

עם הדפסת לוח היום יום בשנת תש"ג, התגלתה גם שייכותו של יום ההולדת לכל אחד ואחד: "ביום הולדת על האדם להתבודד, ולהעלות זכרונותיו ולהתבונן בהם, והצריכים תיקון ותשובה, ישוב ויתקנם".

## מנהגי יום הולדת

הרבי הורה בכמה הזדמנויות, כיצד לנצל את יום ההולדת להתעלות רוחנית: עליה לתורה בשבת לפני יום ההולדת, הוספה בצדקה, הוספה בלימוד גלה וחסידות, להוסיף בתפלה בכוונה ובאמירת תהילים, ללמוד את פרק התהילים החדש שמתחיל לומר ביום הולדתו, ללמוד מאמר חסידות ולחזור אותו בחבורה, להוסיף בפעולה על הזולת, וכן לקבל החלטות טובות לשנה הבאה.

לאחר הסתלקות הרבנית בשנת תשמ"ח, ביום הולדתה כ"ה אדר, הציע הרבי להוסיף למנהגי יום ההולדת התועדות של שמחה, כדי שהחלטות טובות יהיו מתוך שמחה, ושגם הנשים והילדים הכי קטנים, יחגגו את יום הולדתם בהתועדות של שמחה.

הרבי ציין שאין לשאול, "הייתכן להוסיף

חגיגת יום ההולדת הראשונה הנזכרת בתורה היא "יום הולדת את פרעה – ויעש משתה לכל עבדיו".

ומכאן יש שלמדו, שהמנהג לחגוג יום הולדת, מקורו באומות העולם.

מצד שני, פסוק מפורש הוא ביחזקאל "ומולדתך ביום הולדת אותך". הנביא מדמה את יציאת מצרים ליום ההולדת של עם ישראל. ומכאן נלמד, שבחג הפסח אנו חוגגים את יום ההולדת של עמנו – עם ישראל. ואם – כן מעלה גדולה ישנה ביום הלידה.

וכפי שמצאנו לגבי מעלת יום הולדתו של משה רבינו בז' באדר, שבזכותו בטלה מחשבת המן, כי "כדאי הוא יום הלידה שיכפר על יום המיתה".

## האם המזל לעזרתנו?

בירושלמי מסופר על טכסיסי המלחמה של עמלק, במלחמתם עם ישראל: "מה היה עושה, היה מעמיד (למלחמה עם ישראל) בני אדם ביום גינוסיא שלו (שהיה אותו היום יום לידתו), לומר, לא במהרה אדם נופל ביום גינוסיא שלו (שאז, המזל השולט ביום ההוא עוזר לו).

מה עשה משה? עירבב את המזלות (שלא ישלטו ביום ההוא המזל שנולד בו ויפול).

כלומר, שביום ההולדת חוזר ונשנה ענין הלידה, ונמשך לו מן המזל שנולד בו באופן של התגברות.

ניתן לשאול, שלכאורה כל זה שייך רק בגויים, שנתונים תחת שליטת המזלות, משא"כ היהודים הרי "אין מזל לישראל"?

אך באמת, פשט הגמרא הוא שגם לישראל יש מזל, אלא שיכולים לשנותו על ידי תפילה וצדקה. ובפרט על פי המבואר בחסידות שה"אין" מקור ושורש הנשמה, הוא המזל דישראל.

נמצינו למדים שביום ההולדת גובר מזלו של כל אדם.

## הג לכל אחד

במשך הדורות, לא מצאנו הנהגה זו של חגיגת יום הולדת, אלא אצל יחידי סגולה.

## “על אכילת מצה”

סקירה על עניינה של מצות אכילת מצה – מאכל האמונה והרפואה – על פי הפשט והפנימיות בביאורי החסידות



מצת הרב מאיר ערד

הפתח שבה מוליך רק למטה – בבחינת “לפתח חטאת רובץ”. אין דרך עליה וציאה, רק נפילה וכישלון.

החמץ שמבטא התרכזות עצמית, גאוה והתנשאות, מסומל באות ה' שמוליכה רק למטה. היא אינה מאפשרת להתעלות ולהתרומם. אדם שמתנשא אינו מוכן להכיר בכך שטעה. גאוותו אינה נותנת לו. הוא גם מנסה להסביר ולהצדיק את טעויותיו. גם כאשר אין לו ברירה והוא מוכרח להודות שטעה, הוא מאשים אחרים, ולא מוכן לקבל אחריות ולשנות את דרכו. הגאוה שבו גם מונעת אותו מלעשות את המוטל עליו, בתירוצים שונים ומשונים.

לעומתה האות ה', אף שגם בה יש פתח למטה, המסמל את הנפילה והכישלון, יש בה גם פתח למעלה המסמל את האפשרות לעשות תשובה ולהתרומם מהנפילות.

המצה שמבטאת התבטלות וענווה מסומלת באות ה', בה יש פתח למעלה, פתח התשובה והשינוי. אדם שיש בו התבטלות וענווה אינו מצדיק את עצמו כשטועה, אינו מתבייש להודות בחולשותיו, וממילא קל לו יותר לשנות את דרכו, ופשוט לעשות תשובה.

אמנם הפתח העליון שבאות ה' הוא קטן, אך כבר אמרו חז"ל: “פתחו לי כחודו של מחט, ואני אפתח לכם כפתחו של אולם”. גם בפניה אחת, ובהרהור תשובה אחד, ניתן לעשות שינוי מהותי, אף ממצב של רשע גמור למצב של צדיק גמור.

וכך מסופר בספר ‘היום יום’:

אחד מהעלויים המפורסמים בעל כשרון גדול ועמק נפלא בא לליאזנא ושקד בלימוד החסידות, ובגודל כשרונותיו רכש לו במשך זמן קצר ידיעה גדולה ורחבה בתורת החסידות. ביחידות הראשונה שנכנס לרבינו הזקן שאל: “רבי מה חסר לי?”

ויענהו רבינו הזקן: “לא חסר לך מאומה, כי ירא אלוקים אתה ולמדן, רק צריך אתה להוציא את ה'חמץ' שהוא הישות וגסות הרוח, ולהכניס 'מצה' שהוא ביטול”.

שהיא ממני דגן. המצה מגלה את הדעת האלוקית הקיימת בנשמות, באמונה באבינו שבשמיים, אף למעלה ממה שמוכן ומושג בשכל האדם. המצה מאפשרת לקבל ולהכיר דברים גם כשאינם מובנים בשלימות, בהכרה ואמונה שלימה.

אנו למדים מכאן, שהחמץ והמצה שניהם פועלים לכאורה אותו עניין – אך זהו ברבדים אחרים לגמרי: בדגן כפי שהוא חמץ ההכרה היא באביו הגשמי, ואילו פעולת המצה אצל אוכלה היא ההכרה באבינו שבשמיים.

**המצה שמבטאת התבטלות וענווה מסומלת באות ה', בה יש פתח למעלה, פתח התשובה והשינוי. אדם שיש בו התבטלות וענווה אינו מצדיק את עצמו כשטועה, אינו מתבייש להודות בחולשותיו, וממילא קל לו יותר לשנות את דרכו, ופשוט לעשות תשובה.**

זה לכאורה מאוד דומה, אבל באמת לגמרי שונה. החמץ מסמל את ההכרה בכח הטבעי שבמצייאות, ואילו המצה את הכח האלוקי. זהו הבדל של שמים וארץ.

### מרכיבים זהים –

### משמעות הפוכה

עניין זה בא לידי ביטוי גם במרכיביהם של החמץ ושל המצה, בשניהם יש – קמח ומים. אך הבדל עצום ביניהם – העיסה של החמץ תופחת ומתנשאת, ואילו במצה נשארת העיסה בגודלה המקורי, בלי התנשאות.

אף בשמם אנו רואים מצד אחד דמיון והשוואה ומצד שני שוני מהותי: המילים ‘חמץ’ ו‘מצה’ מורכבות כמעט מאותן אותיות. האותיות מ' וצ' מופיעות גם בחמץ וגם במצה. גם האותיות ה' וח', המבדילות בין החמץ למצה, דומות זו לזו בצורתן. בשניהם שלשה קוין. יש רק הבדל קטן: האות ח' סגורה מכל שלושת צדדיה, ואילו באות ה' יש פתח קטן למעלה.

משמעות עניין זה על פי הפנימיות: האות ח' מסמלת את הנפילות והכישלונות של האדם.

מצוות עשה לאכול מצה בליל ט"ו בניסן, הוא ליל הסדר.

טעם אכילת מצה בפשטות הוא, לחזק בנו את האמונה. אכילת המצה מזכירה לנו את הניסים הגדולים שעשה ה' לנו ומחזקת לנו את האמונה בה, כי אחרי הפעולות נמשכים הלבבות.

וכפי שכותב ספר החינוך: “כי הוא יסוד גדול ועמוד חזק בתורתנו ואמונתנו, לפי שהוא לנו אות ומופת גמור בחידוש העולם, וכי יש אלוה קדמון חפץ ויכול פועל כל הנמצאות, ובידו לשנות היש שיחפוץ בו בכל זמן מן הזמנים, כמו שעשה במצרים ששינה טבעי העולם בשבילנו כו”.

אך בתורת החסידות מודגש – על יסוד דברי הזוהר שמכנה את המצה בשם “מיכלא דמהימנותא” (מאכל האמונה) – שהקשר בין אכילת המצה לבין חיזוק האמונה אינו עקיף בלבד – שהמצה מזכירה את יציאת מצרים וזיכרון זה מחזק את האמונה, אלא ישנו קשר ישיר בין המצה לבין האמונה, שע"י אכילת מצה עצמה תתחזק האמונה בלב נשמות ישראל.

במצה קיים על פי הפנימיות, כעין ‘ויטמין’ המחזק את האמונה בה. כשם שהלחם משביע את גוף האדם, כך המצה היא מאכל שיש בה כוח לחזק את האמונה שבנשמת היהודי. גם אם היהודי אוכל את המצה ואינו חושב על יציאת מצרים ועל הסיבה לאכילת המצה, עצם אכילתה מחזק את האמונה, כמו שגם אדם שאינו חושב על משמעותו של הלחם נהיה שבע באכילתו.

### לקרוא “אבא”

עניין זה מוסבר על פי מאמר חז"ל: “אין תינוק יודע לקרוא אבא עד שטועם טעם דגן”. הקשר עם האב שנוצר באכילת הדגן (אשר טמון בו כח החכמה, על פי הסוד) אינו בא על ידי מודעות והבנה גלויה.

הילד האומר ‘אבא’ אינו מבין בהכרח את משמעויותיו של המושג. ולמרות זאת, אין לומר שלא הגיע שום הכרה בדעתו, שהרי פונה אל אביו ולא לאיש אחר זולתו, ונמצא שבקריאה זו “אבא” יש בהעלם את כל עומק והרחבת העניין.

כך גם נפעל מבחינה רוחנית באכילת מצה,

מקורות: דרך מצוותיך לצמח צדק מצות אכילה מצה, לקוטי שיחות חלק א, היום יום כז תמוז.



מזאת הרב ישבעם הלוי סגל

# יום ההילולא ב' ניסן

יום ההילולא של הוד כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב (מורנו הרב שלום דובנער) נ"ע, הנשיא החמישי בשושלת נשיאי חסידות חב"ד.

## נוסק בהצלח ישראל

בד בבד עם עבודתו הגדולה בתורה וחסידות עסק באופן אישי ובמסירות נפש – בהצלחה והגנה על עם ישראל מפני גלי האנטישמיות, והצליח להביא הצלה לישראל ואף לרְחֻחָה כלכלית בקהילות.

כמו כן נאבק בתוקף רב בתנועות ההתבוללות – חמ"ה (חברת מפיצי השכלה) וכן חבורת פועלי ציון שמאל, תוך כדי סיכון עצמי – הפך פורעים משולחי רסן והן מפני עלילות והלשנות בחוגי השלטון העויין ברוסיה.

**כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב נ"ע נקרא כפי החסידים "הרמב"ם דתורת החסידות", לפי שתורת החסידות במאמרו, הם בעומק המחקר האלוקי ובאים בסדר מסודר בהסברה מזדורגת ובמשלים המכררים וכו', כמו הרמב"ם שכתב את ספרו – הלכה קבועה ומסודרה עם כל ההסבר של העניין דבר דבור על אופניו.**

כמו כן, בגלל זיקתו המיוחדת ואהבתו הגדולה לארץ ישראל, יצא חוצץ נגד התנועה הציונית אשר כפרה בקדושת ארץ ישראל ויחודיותה – כמקום אשר בחר ה' לשום שמו שם, ויעודה לעם ישראל בלבד.

כמו כן נלחם נגד תפיסת הציונות בעניין מעמד עם ישראל (שגרסו ש"ככל הגויים בית ישראל"), וכן נאבק על קדושת תורת ישראל, נגד השקפת תנועת ההשכלה וההתבוללות.

## שיבת תומכי תמימים

בין מפעליו הרבים יצויין במיוחד יסוד ישיבת תומכי תמימים בט"ו אלול בשנת תרנ"ז, ויעוד התלמידים שנקראו בפיו בשם "תמימים" – שלימים (על יסוד הפסוק: "תומכי תמימים הושיעה נא" – שנאמר בהקפות דשמח"ת), להיות "חיילי בית דוד" שעיימם יכבוש מלך המשיח את כל העולם וינצח במלחמת בית דוד, היא המלחמה נגד "מחרפי ה'" ו"מחרפי עקבות המשיח", עד

יום ההילולא, הוא יום שלמות עבודתו של בעל ההילולא ויום הסתלקותו – התעלותו – עם כל תורתו ועבודתו שפעל ועבד במשך כל ימי חייו בעלמא דין, ולכן מאירה נשמתו ביום זה ביתר שאת – יתיר מבחינה – בעלמא דין, ו ביותר – לכל המקושרים אליו ביחוד.

כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב נולד ביום כ' מרחשון בשנת כתר"א (תרכ"א), ונסתלק במוצש"ק ויקרא אור ליום שני בניסן בשנת ה'תר"ף (תר"פ) בשעה חצי הרביעית, ומ"כ בעיר רוטטוב ע"נדאן.

כ"ק הרבי מלך המשיח שליט"א מצטט (בלק"ש ח"ז 209 מחנוך לנער ע' 8, וראה הוי"ו ע' קו) אשר הצ"צ אמר בנוגע לכ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע: "נולד כ' חשון תרכ"א שיש בזה שני כפ"ן שהוא רומז לכתרא עילאה".

ומבאר שם: ידוע (לק"ת שה"ש לה, ג) אשר שני הכפ"ן רומזים לב' הבחינות שבכתר; אריך ועתיק, והיינו שהוא שייך לא רק לאריך (שאף הוא למעלה מהשתלשלות, מ"מ ה"ה שייך להשתלשלות), אלא גם לעתיק שלמעלה מהשתלשלות לגמרי.

## לידתו וילדותו

לידתו באה בעקבות חלום שבו סבתו – הרבנית הצדקנית מרת שרה בת כ"ק אדמו"ר האמצעי נ"ע – התגלתה בלויית כ"ק אדמו"ר האמצעי וכ"ק אדמו"ר הזקן, לאמו הרבנית הצדקנית מרת רבקה נ"ע אשת כ"ק אדמו"ר מוהר"ש, וקיבלה מהם את ברכתם והוראותיהם בדבר לידתו של אדמו"ר מוהרש"ב נ"ע.

אמרז"ל (ברכות מח ע"א): "היינו דאמרי אינשי בוצין בוצין מקטפיה ידיע", והמשמעות שמקטנותו אפשר לעמוד על גדולתו, כמסופר בקונטרס 'חנוך לנער' אודות שנות ילדותו, שאז נתגלתה גדולתו המדהימה והמופלאה באישיותו בתורתו ועבודתו, וכן בשנים הבאות, עד שנת תר"ם שאז החל גם להשתתף בעבודת הכלל למען מצבם של עם ישראל.

בשנת תרמ"ג נסתלק כ"ק אדמו"ר מוהר"ש, דבר שעשה עליו רושם עז למאוד.

בשנת האבלות הסתגר ועסק בתורה ועבודה יומם ולילה, ואף שאמר מאמרי דא"ח מיד, מ"מ רק בשנת תרנ"ד קיבל עליו עול הנשיאות בפועל לכל הפרטים.

הגאולה האמיתית והשלימה.

בשמחת תורה ה'תרס"א, במלאת שלש שנים ליסוד ישיבת תומכי תמימים, הואיל כ"ק אדמו"ר הרש"ב לדבר בפני התלמידים בשיחה המפורסמת בשם "כל היוצא למלחמת בית דוד", ואמר – על הפסוק (תהילים פט, ג): "אשר חרפו אויביך ה' אשר חרפו עקבות משיחך" – שהמלחמה אשר ה"תמימים" נדרשים לה היא נגד "מחרפי ה'" – המה ה"משכילים" והמתבוללים הכופרים בתורת ה', וכן נגד אלו "אשר חרפו עקבות משיחך" – היינו, אלו שעל-אף היותם שומרי תורה ומצוות ואפילו בני תורה ולמדנים, מכל מקום תורתם נעדרת קדושת התורה, שמזה מסתעפת חולשה באמונה ובציפייה לביאת המשיח, ואפילו עד כדי חירוף וגידוף מלך המשיח, והתכחשות ואף זיוף מושגי הגאולה.

למלחמה בכל אלו מגויסים התמימים – חיילי בית דוד, אשר הוכתרו על-ידו בתואר "נרות להאיר", אשר עבודתם להאיר את חשכת העולם באור התורה והיהדות.

## הרמב"ם של החסידות

כל נביא וסגנונו, וכך כל רבי בדורו ודרכו המיוחדת בלימוד התורה – הנגלית והפנימית – וכן בעבודת ה'.

"את הכל עשה יפה בעתו" (קהלת ג, יא), – שכל דבר שהקב"ה עושהו בזמן מסויים, הרי זו העת ה"יפה" המתאימה והזקוקה לדבר הזה.

לפיכך כל רבי מכין את דורו עפ"י דרכו המיוחדת לקראת הגאולה השלימה, וההכנה היא בלימוד התורה ובעבודת ה', וככל שהדור מתקרב לגאולה יש להתאים את התורה והעבודה למצב של הגאולה – עפ"י צרכי הדור, להביא לימות המשיח.

ולכן מדור לדור הולכים ומתעצמים הגילויים האלוקיים בעולם ומתגלים ע"י הרביים – סודות התורה ביתר שאת, אך עם זאת – בגלל ירידת הדורות – הגילויים מתלבשים בלבושים נמוכים ורבים יותר – בשכל האנושי, כדי להגיע אל היעוד – "ומלאה הארץ דעה את ה'" – גם בשכל האנושי, בכדי לעשות לה' דירה בתחתונים.

כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב נ"ע נקרא בפי החסידים "הרמב"ם דתורת החסידות", לפי שתורת החסידות במאמרו, הם בעומק

## איחולים וניסים

את זה מקרוב.. אספר לך בהמשך". וכך הוא סיפר: "בימים האחרונים לחיפושם התקבל מידע שהמחבל נמצא בצפון, ביישוב ערערה. ביום שישי בבוקר התחלנו לעבור בית בית ביישוב, מוכנים לכל תרחיש.

התחיל להיות קצת מאוחר, ואנחנו עדיין לא מוצאים אותו. כבר חשבנו שתיכף יחשיך ואז נאלץ להמתין למחרת היום, לעוד יום של חיפושים..

אבל אז, שלושה בתים מסוף היישוב, כחצי שעה לפני השקיעה, ב"ה מצאנו אותו. הוא ניסה להפתיע אותנו, ואיך שנכנסנו לבית הוא ירה עלינו צרור כדורים מטווח קצר. ראיתי מספר כדורים חולפים מעל ראשי.. ממש בנס אף אחד מהלוחמים לא נפגע. ב"ה הצלחנו להרוג אותו בזמן.

ועוד נס, שהספקנו לחזור לשבת קודש למשפחותינו שחיכו לנו בכליון עיניים..."

כעת, כשהוא יושב ומתוועד, ובידעו היכן נמצאים מכריו החיילים.. הרגיש הרב יחזקאל צורך לבקש עבורם: "תמימים, לחיים ולברכה! באופן אישי אני מכיר הרבה מהלוחמים שכעת מחפשים אחר המחבל, מדובר על אנשים נשואים שכבר שבוע לא נמצאים בביתם..

ידוע שאפילו מה שמלאך מיכאל לא יכול לפעול, התוועדות חסידית כן יכולה לפעול, אז אני מבקש מכם: בואו ונגיד כלנו 'לחיים' עבורם, שיחזרו לביתם בריאים ושלמים, ועוד לפני שבת!".

כל הנוכחים החלו מיד לברך את החיילים, מתוך כוונה פנימית, שישבו לביתם בריאים, לשבת קודש. בצאת השבת, שלח הרב יחזקאל לאחד הלוחמים מסר בהודעה: "קיימנו התוועדות ביום חמישי בערב והתפללנו עבורכם באופן מיוחד".

תגובת הלוחם לא איחרה להגיע: "הרגשנו

לפני כשנתיים ארע פיגוע ירי בתל אביב, כשבסופו נעלמו עקבותיו של המחבל. המשטרה והצבא החלו במצוד נרחב אחריו, על מנת למנוע את הפיגוע הבא, ה".

החיפושים נמשכו זמן רב. הכוחות הרבים התמודדו עם קושי גדול לאיתור המחבל, מפאת חוסר המידע על המיקום המדויק שלו ברחבי הארץ.

לבינתיים, בישיבת חב"ד ברמת אביב (השוכנת ממש כמה דקות הליכה ממקום הפיגוע) הזמינו את שליח הרבי לאחד היישובים בשומרון, הרב יחזקאל שי', שיבוא להתוועד עם הבחורים בליל שישי, לחזק ולהתחזק לאור המצב.

במסגרת שליחותו, הרב יחזקאל גם פועל ומבקר ביחידות המובחרות. השפעתו על החיילים ניכרת, היות שגם הוא בעצמו בוגר של אחת מאותם יחידות.

משיח צדקנו.

מצד דרכו המיוחדת בגילוי תורת החסידות – הלבשת דא"ח בחב"ד בשכל אנושי, החלה התממשות הגאולה – ממנו, וכפי שקבע הוד כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א שהגאולה תהיה "מי"ד ממ"ש", שבזה נרמזו שלושת נשיאי החסידות שמהם החלה הגאולה להתממש עד שלמותה המוחלטת.

מי"ד היינו, מ – משיח (מנחם שמו), י – יוסף יצחק, ד – דובער (שמו השני של אדמו"ר הרש"ב).

הכנה זו היא התואמת את יעוד הגאולה שאנו מצפים לה, לכשיקויים "כי מלאה הארץ דעה את ה'" (ישע"י יא, ט) וכל ישראל יהיו חכמים ש"ישיגו דעת בוראם" (רמב"ם הל' מלכים פ"ב), גם בשכל האנושי "כפי כח האדם", ונגלה כבוד ה' וראו כל בשר יחדיו כי פי ה' דיבר".

### קבלת נשיאות הרבי הריי"צ

"ובא השמש זרח השמש" (קהלת א. ה), ביום ההסתלקות של אדמו"ר הרש"ב נ"ע, ישב על כס הנשיאות בנו יחידו ממלא מקומו – הוד כ"ק אדמו"ר הריי"צ (רבי יוסף יצחק) ז"ע, ביום ב' ניסן ה'פ"ת, להנהיג את עם ישראל לקראת גאולה אמיתית ושלמה.

מקורות לעיון: מבוא ללוח היום יום. קונטרס חנוך לנער. ספר התולדות אדמו"ר מוהרש"ב. ספר תומכי תמימים. לקו"ש חכ"ז עמ' 24.

הקבלה נעלמת, ומקובלת רק בדרך אמונה שלמעלה מהשכל.

רק ליחיד סגולה ניתנה הרשות והיכולת לעסוק בה בהבנה שכלית.

גם בהתקרב עת הגאולה בדור האריז"ל, ותלמידיו אחריו, שהקבלה החלה להתפשט בציבור בני התורה באופן של "יתפרנסון מיניה" – שיפורשו הדברים בשכל, מ"מ היה זה בגדר שכל אלוקי בלבד, לבעלי נשמות גבוהות אשר הזדככו כראוי ללימוד הקבלה.

יתר על כן, גם לאחר התגלות החסידות, ואפילו "אחרי פטרבורג" (אחרי המאסר והגאולה), כאשר אדמו"ר ז"נ"ע גילה והלביש דברי אלוקים חיים – פנימיות התורה – בשכל האנושי לאלו שהיו חדורים באמונה, גם אם אינם מזוככים כראוי, והיתה בזה הפצת ה"מעיינות" חוצה (בשכל האנושי), בכל זאת היתה קיימת עדיין תלות של הלומד במלמד, והבנת אלוקות בשכל האנושי הגשמי עדיין לא היתה מושלמת.

### לימוד מוחשי

כ"ק אדמו"ר הרש"ב נ"ע חידש שאופן לימוד החסידות יהיה מוחשי כמו לימוד נגלה דאורייתא, שעל-אף היותה חכמת ה', מכל מקום תרד ותתלבש בשכל האנושי הגשמי – בהבנה עצמית, ותאיר על ידי זה את חשכת העולם, כדי להכינו לקראת הגאולה ע"י הרבי

המחקר האלוקי ובאים בסדר מסודר בהסברה מדורגת ובמשלים המבררים וכו', כמו הרמב"ם שכתב את ספרו – הלכה קבועה ומסודרה עם כל ההסבר של העניין דבר דבור על אופניו.

### קשר תמידי

בעת ההסתלקות אמר לבנו כ"ק אדמו"ר הריי"צ ז"ע: "איך גיי אין הימל, די כתבים לאז איך אייך" (אנכי עולה השמימה והכתבים הנני משאיר לכם).

משמעות הדברים שגם לאחר ההסתלקות, אפשר להתקשר אליו ע"י כתביו בתורת החסידות, ואפילו בדרגתו השמימית.

כי הצדיקים דומים לבוראם, וכמו שתורת ה' – הכלולה בעשרת הדברות – נפתחת במילה "אנכי" – ר"ת "אנא נפשי כתבית יהבית", שהקב"ה נתן את עצמותו בתורתו – שנוכל לדבק בו בלימוד התורה, כך עצמות נשמת רבותינו נשיאינו נמצאת בתורתם, וע"י לימוד בתורתם אפשר להתקשר בהם.

החידוש המיוחד באופן לימוד תורת החסידות שהנחיל הרבי לתלמידים התמימים, הוא שילמדו ויעמלו בהבנת פנימיות התורה כמו שלומדים נגלה דאורייתא, בהבנה והשגה של השכל האנושי הגשמי, שיפוצו מעיינות החסידות "חוצה" ממש.

ויש בזה חידוש גדול באופן התגלות פנימיות התורה, כי בדורות הראשונים היתה תורת

## ספר הפצת היהדות



הספר שלפנינו, עוסק בהפצת היהדות לאור תורתו והדרכותיו של כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו. אין היום מי שלא נחשף לעוצמת הצלחת דרכו של הרבי בהפצת היהדות, בכל פינה בתבל. פעולות אלו, באות מתוך שיטה, המוסברת היטב מתוך תורת הרבי בספר זה.

הרבי הוביל בדור האחרון מפנה דרמטי בהתייחסות לתמורות שחלו במאה השנים האחרונות בעולם היהודי. העמדה המקובלת בקרב שומרי התורה והמצוות, לנוכח גלי הטמיעה וההתרחקות ממקורות היהדות, הייתה בכיוון של הסתגרות והגנה על הדור הצעיר מפני הרוחות הזרות. הרבי קרא לנקוט גישה הפוכה – לצאת החוצה ולקרר לבבות לאורה של היהדות.

הרבי הציב את הפצת היהדות וקירוב הלבבות כאתגר המרכזי והעיקרי של דורנו. הוא הבהיר כי זו חובה המוטלת על כל אחד ואחת מישראל. זו הצלת נפשות במובן הרוחני והגשמי גם יחד, וכל יהודי שמצליחם לחלץ מזרועות הניכור והתלישות, הוא הצלה לדורי דורות.

בספר זה, הובא לקט מקיף מהתייחסותו המפורטת של הרבי לסוגיה זו, לצד הוראות והדרכות בשלל שאלות שהעשייה בתחום זה מעוררת. הרבי מציב קו ברור כיצד לקרב מבלי להתפשר, כיצד לגלות גמישות מבלי לוותר על עקרונות, ולמה דווקא דרך האהבה והשמחה, היא הדרך הנכונה לעורר את הניצוץ האלוקי הטמון בלב כל יהודי.

הספר עוסק בנושא רחב זה, כפי שהוא משתקף מבעד לאגרות קדשו של הרבי, שיחותיו, הוראותיו ומענות קודשו. רובו ככולו, חוץ מדברי קישור במקומות אחדים, הוא בעצם "לשון הרב" – לשונו של הרבי, בלי כל תמצות או עריכה.

הספר כולל מבוא רחב, המגיש את משנתו של הרבי בתמציתיות, וכן י"ט פרקים ממשנתו עשירת ההיקף של הרבי, בתוספת ציון מראי-המקומות.

על מלאכת ליקוטו וריכוזו של החומר עמל הרה"ח הרב **אברהם שמואל שי' בוקיעט**. עריכת הספר נעשתה על ידי הרה"ת הרב **מנחם מענדל הלוי שי' ברוד**.

הספר יצא לאור בשנת תשס"ח, על ידי מכון ליובאוויטש, שעל יד צעירי אגודת חב"ד באה"ק ת"ו – המרכז. ספר מאיר עיניים ולב ומורה דרך לרבים במלאכת הקדש – מלאכת שמים.

ניתן להשיג את הספר החשוב ב'קה"ת': 03-9606018.

פעמים רבות, דווקא ה'דלי"ת שבדלי"ת' היו אלו שעמדו במסירות נפש ללא שום חשבונות והגבלות, "און האבן אויסגעפירט די כוונה" גם בתנאים הקשים ביותר.

### הוראה בעבודת ה' – מדברי הד"ר

דרכו של ר' מענדל היתה להפיק מכל דבר שראה או שמע – הוראה בעבודת השם. באחת ההזדמנויות סיפר ר' מענדל: פעם נסעתי במשך שלושה ימים רצופים בעגלה עם אדם שקראו לו ד"ר ציטרון. אני ניסיתי להסביר לו כמה עניינים של "אגדתא" שיוכל להבין בהם משהו, והוא ניסה להסביר לי עניינים ברפואה, תחום עיסוקו.

בין הנושאים דיבר הד"ר על פעולת הדופק. הדבר אכן עניין אותי, שהרי בחסידות מבואר אודות ה"דפיקו דליבא" שפועל את ה"רצוא ושוב" של הדם ללב וממנו לאיברים וחוזר חלילה. כאשר הסביר לי כיצד בודקים את הדופק – ניסיתי גם אני למצוא את הדופק ולבדוק אותו, אך ללא הצלחה.

אמר לי הד"ר: "לא כל דבר אפשר לעשות לבד. יש דברים שכדי לעשותם בהצלחה – צריך להיות ד"ר..."

כאשר סיפר זאת, הוסיף ר' מענדל: "אכן, יש דברים שבשביל להבין אותם ולקחת אותם כראוי צריך להיות שייך לעניין. צריך להיות 'עובד'. צריך לעבוד, לעמול ולהתייגע, להתבונן ולהתעמק, להתפלל באריכות ולעסוק הרבה בתיקון המידות, ורק אז אפשר לקלוט אותם.

אך כל זה מדובר רק בקשר לכך שהדברים יכנסו ויקלטו בתוכי – לשם כך צריך להיות "דוקטור". אבל גם מי שלא הגיע להיות "דוקטור", ואינו שייך עדיין בפנימיות לדברים, הרי ברגע ששומעים משהו מהרבי, גם אם נדמה שאין להם שום הסבר וביאור – אפשר להיות סמוך ובטוח כי הדברים הם אכן כך".

### 'א דורך-גידאווענטער פלפול'

כאשר שימש כמשפיע בישיבת תומכי תמימים בכפר חב"ד, פעם אמר אחד התמימים בישיבה פלפול בחסידות, והחל מסתובב אנה ואנה תוך כדי אמירת הפלפול, כאשר הוא מראה באצבעות ידיו, ובפרט באגודלו, תנועות סיבוביות מלמטה למעלה של קושיות ותירוצים.

ר' מענדל ישב כל הזמן ולא גרע עיניו מאותו בחור. בשעת מעשה הוא לא אמר לו מילה, אבל גם לאחר שעבר זמן רב מאד, לא הי' יכול להירגע מאותו פלפול, מהתנועות שנלוו אליו ובעיקר ממצבו הרוחני והחסידותי של אותו בחור.

ודאי שחייבים לומר פלפולים, אמר ושנה ר' מענדל, הרי זו הוראה מפורשת של הרבי שליט"א, ובוודאי ניתנו הכוחות לכך שהדבר יביא אך ורק את התועלת האמיתית ביראת-שמים. אבל הפלפול צריך להיות "א דורך-גידאווענטער פלפול", פלפול בעניין בחסידות שחדר בכל מציאותו על ידי ש"התפללו" איתו באריכות, ולא "סברות בטן על שדות ויערים קרחים"...

### מאוצר פתגמיו

מרגלא בפומיה של ר' מענדל: ישנם כאלו שאצלם "תורה וגדולה במקום אחד" – יש אצלם "תורה" ויש אצלם "גדולה", אבל הם מסתפקים בזה ומחליפים זאת "במקום (תמורת, "אנשטאט") אחד". הם מוותרים על ה"אחד".

אבל חסידים יודעים שצריך להיות "אחד בפה ואחד בלב" – שה"אחד" יחדור הן בחיצוניות – בפה, והן בפנימיות – בלב. וכאשר יש מישהו שמנסה לפעול הטיה מה"אחד" – על כגון דא היה ר' מענדל מוסיף בדרך צחות, בשם הרה"ח ר' ישראל הלוי נעוולער: על זה התבטאו חז"ל בלשון "השיאו לדבר אחר".

הפירוש הפשוט במילים אלו הוא שמישהו ניסה להסיטו מהנושא העיקרי המדובר לנושא אחר. אך למילים אלו יש גם משמעות נוספת – "השיאו", הוא גם מלשון נישואין, ול"דבר אחר" הכוונה היא גם לאותה חיה שיהודים מכנים אותה בשם "דבר אחר" (חזיר). לאמר, מי שמנסה להסיט אותך הצידה מה"אחד", הוא מנסה להכניס אותך בברית הנישואין עם "דבר אחר"...